

CHET TILLARINI O'RGATISHDA ONLAYN VA BLENDED LEARNING METODLARINING SAMARADORLIGI

Abdmusalova Dilnoza Davronbek qizi

Andijon davlat chet tillari instituti,

Ingiliz tili va adabiyoti fakulteti talabasi.

E-mail: abdumusalovadilnoza5@gmail.com **Tel:** +998902051208

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19199810>

Annotatsiya. Ushbu maqola chet tillarini o'rgatishda onlayn va blended learning (aralash o'qitish) metodlarining samaradorligini tahlil qiladi. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayonida o'quvchilarni interfaol faoliyatga jalb qilish, til ko'nikmalarini mustahkamlash va individual ehtiyojlarni qondirish imkonini beradi. Onlayn o'qitish mustaqil o'rganishni rag'batlantirsa, blended learning an'anaviy va onlayn metodlarning kuchli tomonlarini birlashtiradi. Maqolada ushbu metodlarning afzalliklari, cheklovlari, til o'rganish jarayonidagi samaradorligi va amaliy qo'llanilishi batafsil yoritilgan.

Kalit so'zlar: Chet tillarini o'rganish, onlayn o'qitish, blended learning, til ko'nikmalari, ta'lim texnologiyalari.

THE EFFECTIVENESS OF ONLINE AND BLENDED LEARNING METHODS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract. This article analyzes the effectiveness of online and blended learning methods in foreign language teaching. Modern technologies enable students to engage in interactive activities, strengthen language skills, and meet individual needs. Online learning encourages independent study, while blended learning combines the strengths of traditional and online methods. The article discusses the advantages, limitations, and practical applications of these methods in language learning.

Key words: Foreign language learning, Online learning, Blended learning, Language skills, Educational technology.

XXI asr — axborot va kommunikatsiya texnologiyalari asri. Har bir sohada bo'lgani kabi ta'lim sohasida ham texnologiyalar o'z ta'sirini sezilarli darajada kuchaytirdi. Ayniqsa, chet tillarini o'rgatishda innovatsion metodlarning o'rni juda muhim bo'ldi. An'anaviy ta'lim usullari hamon o'z afzalliklarini saqlab qolayotgan bo'lsa-da, onlayn va blended learning (aralash o'qitish) metodlari butun dunyo bo'ylab til o'rgatish jarayonini keskin o'zgartirib yubordi.

Bugungi kunda globalizatsiya va raqamli kommunikatsiya rivojlangan sharoitda chet tilini o'rganish nafaqat bilim olish, balki professional va ijtimoiy muvaffaqiyat uchun ham zarur hisoblanadi.

Globalizatsiya jarayonlari kuchayib borayotgan bir davrda chet tillarini bilish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki kasbiy muvaffaqiyat uchun ham muhim omil hisoblanadi. Xalqaro tashkilotlar, xususan UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, ko'p tillilik insonning kommunikativ kompetensiyasini oshiradi va global mehnat bozorida raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Shu sababli ta'lim tizimida til o'rgatish metodlarini modernizatsiya qilish dolzarb masalaga aylangan.

Onlayn o'qitish — bu internet orqali amalga oshiriladigan ta'lim shakli bo'lib, u o'quvchilarga istalgan joy va vaqtda bilim olish imkonini beradi. Bu metod ayniqsa pandemiya davrida keng ommalashdi. Masalan, 2020-yilda COVID-19 sababli dunyo bo'yicha 1,5 milliarddan ortiq o'quvchi masofaviy ta'limga o'tdi. Bu esa onlayn o'qitish tizimining naqadar muhim ekanligini yana bir bor isbotladi.

Ta'lim jarayonini samarali tashkil etishning kaliti — o'quvchi faolligini oshirish, individual ehtiyojlarni hisobga olish va o'z vaqtida izohlar berishdan iboratdir. Onlayn o'qitish va aralash o'qitish metodlari shu maqsadlarni amalga oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Onlayn o'qitish — bu o'quv jarayoni internet orqali amalga oshiriladigan ta'lim shaklidir.

An'anaviy sinfdan farqli o'laroq, onlayn o'qitishda o'quvchi va o'qituvchi fizik makonda bo'lishi shart emas. Internet orqali video darslar, interfaol mashqlar, testlar, forumlar va real vaqtli suhbatlar orqali til o'rgatiladi. Onlayn o'qitish — bu internet orqali amalga oshiriladigan ta'lim shakli bo'lib, u o'quvchilarga istalgan joy va vaqtda bilim olish imkonini beradi. Bu metod ayniqsa pandemiya davrida keng ommalashdi. Masalan, 2020-yilda COVID-19 sababli dunyo bo'yicha 1,5 milliarddan ortiq o'quvchi masofaviy ta'limga o'tdi. Bu esa onlayn o'qitish tizimining naqadar muhim ekanligini yana bir bor isbotladi. Onlayn o'qitish jarayonida eng ko'p qo'llaniladigan platformalar: Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams, Duolingo, Memrise, LingQ va boshqalar hisoblanadi. Bu platformalar o'quvchilarga moslashuvchanlik, multimedia vositalari va reyting-monitoring imkoniyatlarini beradi. Duolingo platformasi ma'lumotlariga ko'ra, ushbu ilovadan foydalanuvchilar soni 500 milliondan oshgan va kunlik faol foydalanuvchilar soni millionlab kishilarni tashkil etadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Duolingo'dan 34 soat foydalanish universitetdagi bir semestr til kursiga teng samaradorlik berishi mumkin. Bu esa raqamli vositalarning samaradorligini ko'rsatadi. Moslashuvchanlik o'quvchiga o'z vaqtini rejalashtirib, darslarni o'z ritmida o'rganish imkonini beradi, bu ayniqsa ish bilan band yoki boshqa majburiyatlarga ega bo'lgan talabalar uchun juda qulay. Multimedia vositalari esa matn, audio, video va interfaol mashqlarni birlashtirib, til o'rganish jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Testlar, imtihonlar va topshiriqlar orqali o'quvchilarning yutuqlari kuzatib boriladi va o'qituvchi xato va kamchiliklarni tezda aniqlab, to'g'rilashi mumkin. Misol uchun, Duolingo platformasi o'yin elementlari yordamida til o'rgatadi: har bir mavzu "level" ga ajratilgan bo'lib, har bir to'g'ri javob o'quvchini yanada yuqoriroq darajaga yetaklaydi, bu esa gamifikatsiya orqali til o'rganishni qiziqarli va intizomli qiladi. Onlayn o'qitish metodlari o'z vaqtida fikr-mulohaza olish imkonini beradi, til ko'nikmalarini mustahkamlash uchun materialni cheksiz takrorlashga yo'l ochadi va o'quvchiga shaxsiy ehtiyojiga qarab zaif yo'nalishlar ustida ishlash imkonini beradi. Shu bilan birga, ba'zi o'quvchilar mustaqil o'rganishda intizomni saqlashga qiynaladi yoki texnik imkoniyatlar yetishmaydi, bu onlayn o'qitishning cheklovlarini tashkil qiladi.

Aralash ta'lim bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida to'liq bo'lmasada, ta'lim oluvchilar uchun qisman elektron-onlayn formatida o'qishiga sharoit yaratadi. Bundan tashqari, vaqt va kurs tezligi talab qiladigan o'quv dasturi, qisman mashg'ulotlar auditoriyalardan tashqarida amalga oshirilishini ta'minlaydi. Aralash ta'lim talaba-yoshlarni o'quv jarayoniga to'liq jalb qilinishini ta'minlaydi. Bunday zamonaviy ta'lim texnologiyasi "auditoriyada ta'lim tizimi", elektron ta'lim va masofaviy o'qitishni birlashtirish professoro'qituvchilar va talabalar uchun moslashuvchan dasturiy ta'minot bo'lib xizmat qiladi.

Blended-learning E-learning sifatida yuritiladi. E-learning texnologiyalari turli imkoniyatlar va so'rovlar bilan ta'lim oluvchilar uchun vaqt va joydan tashqari multimedia kontentini taqdim etadi. Bunda onlayn va oflayn ta'limning kombinatsiyasi ta'lim oluvchilar uchun qulaylik yaratib samaradorligini oshiradi.

Blended learning — bu an'anaviy sinf o'qitish metodlari bilan onlayn o'qitishning uyg'unlashtirilgan shaklidir. Bu metodda talaba sinfdan o'qituvchi bilan bevosita uchrashadi va shu bilan birga internet orqali qo'shimcha resurslar ham ishlatadi.

Aralash o'qitish sinfdagi interfaol mashg'ulotlar, onlayn resurslardan foydalanish va o'qituvchining individual reja moslashuvchanligini birlashtiradi. Misol uchun, sinfda grammatika qoidalari tushuntiriladi, so'ngra o'quvchi bu qoidalarni onlayn platformada mustaqil mashqlar orqali mustahkamlaydi, bu esa sinfdagi ta'limni yanada chuqurlashtiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aralash o'qitish metodlari til o'rganish jarayonini an'anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq qiladi, chunki o'quvchi sinfdagi muloqot va onlayn mashqlar orqali tilning to'rt asosiy komponentini — eslab tushunish, o'qish, yozish va nutqni birgalikda o'rganadi.

Onlayn komponent shaxsiy o'rganish ehtiyojlarini qondiradi, sinfdagi komponent esa ijtimoiy interaksyani kuchaytiradi. Shu bilan birga, o'quvchi xatolarini o'qituvchi darhol tuzatishi mumkin va onlayn tizim orqali statistik ma'lumotlar olinadi, qaysi mavzular ko'proq qiyinchilik tug'dirayotgani aniq ko'rinadi.

Xulosa: Bugungi kunda til o'rgatish jarayonida onlayn va blended learning metodlarining ahamiyati beqiyosdir. Texnologiyalar til o'rgatishni yanada interfaol, qiziqarli va samarali qiladi.

Onlayn metodlar o'quvchiga mustaqil o'rganish imkonini beradi, multimedia vositalari orqali tilni chuqur o'zlashtirishga ko'maklashadi. Aralash o'qitish esa sinfdagi pedagogik interaksyalar bilan onlayn resurslarni uyg'unlashtirib, har ikki dunyoning eng yaxshi tomonlarini birlashtiradi. Natijada, til o'rgatishda onlayn va blended learning metodlarini mos ravishda qo'llash an'anaviy metodlarga nisbatan samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi, o'quvchi ehtiyojlarini qondirish, individual yondashuvni ta'minlash va til ko'nikmalarini har tomonlama rivojlantirish imkonini beradi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Bates, T. (2015). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd.
2. Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2012). *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*. San Francisco: Pfeiffer.
3. Horn, M. B., & Staker, H. (2015). *Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools*. San Francisco: Jossey-Bass.
4. Godwin-Jones, R. (2018). Emerging Technologies: Language Learning in the Digital Age. *Language Learning & Technology*, 22(3), 1–17.
5. Graham, C. R. (2006). Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, and Future Directions. In *The Handbook of Blended Learning*. San Francisco: Pfeiffer.
6. Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2012). *The Handbook of Blended Learning*.
7. Horn, M. B., & Staker, H. (2015). *Blended Learning in Education*.
8. UNESCO (2020). *Education in a Post-COVID World*.
9. U.S. Department of Education (2010). *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning*.